

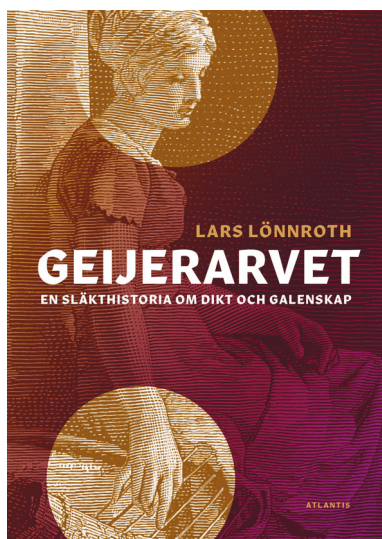
Vad vi bär med oss

Lars Lönnroth: *Geijerarvet: en släkthistoria om dikt och galenskap*. Atlantis 2019, 288 s.

Den börjar riktigt bra, den här boken om Lars Lönnroths anfader Erik Gustav Geijer och många av hans släktingar, ättlingar till Geijer, varav en del utmärkt sig under de senaste två seklen. I det första kapitlet beskrivs ett barndomsminne där författaren själv på 1940-talet fått uppleva något av de sofistikerade umgängesmöns- ter, som omhuldats av en del släktingar i Geijers efterföljd. Men det kulturella arvet, framför allt med inslag av poesi och musik, har inte bara varit av godo utan också varit kopplat till prestationskrav och höga intellektuella förväntningar. Under tidigt 1800-tal levde man i ett mer märkbart klassamhälle än i dag, där överklassen var väl medveten om sin ställning. Ett visst mått av överlägsenhet, rent av snobberi, var en del av släktmedlemmarnas självuppfattning.

Utöver ett intellektuellt och kulturellt arv så har Geijersläkten förmedlat även ett annat arv, härrörande från Erik Gustav Geijers hustru Anna-Lisa, som kom från en familj svårt drabbad av bipolär sjukdom, det som tidigare kallades manodepressivitet. Av berättelsen framgår att släktens kvinnor drabbats värst, speciellt vad gäller depression. De maniska inslagen kunde ibland vara mer uttalade hos männen, men uppenbarligen drabbades kvinnorna mest av psykisk ohälsa, och några tragiska självmord finns beskrivna. Att det finns en ärftlig och biologisk bakgrund till bipolär sjukdom var känt re-

dan på den tiden. Men i boken berättas också hur man i olika perioder eventuellt kunnat se hur höga krav och snäva roller försvårade en mer harmonisk utveckling speciellt för kvinnor, som inte ansågs ”tåla kärleken” utan löpte risk att utveckla depression när de gifte sig.

Många intressanta personporträtt tecknas, men en bit in i boken så blir det svårt att hålla reda på hur släkten förgrenat sig. Mängden av namn blev ohanterlig för mig, trots ett släktträd i bokens början. Trots mina idoga försök att hålla reda på vem som var gift med vem, vilka som var syskon etcetera så blev det ett oöverskådligt virrvarr. Eftersom boken var oavbrutet engagerande, beslöt jag mig för att läsa om den i hopp om

att få en klarare bild av släktskapsförhållandena. Men nej, jag gav upp och beslöt mig för att bara tränga in i det som författaren formulerat som bokens huvudfråga: ”Var Geijerarvet en välsignelse eller en förbannelse eller kanske bådadera? Och hur har jag själv formats av detta arv?”

Med denna fråga för ögonen, så tyckte jag dessvärre att jag satt framför tusen pusselbitar utan att kunna få ihop en tydlig bild. Men boken var som sagt intressant och berikade mig med många tankar och frågor som väcktes utan att få något säkert svar. Bland annat blev det så tydligt hur samhället och universitetsvärlden har förändrats de gångna 200 åren. Geijers litterära produktion är inte så

stor, men hans kompetens och samhällsengagemang sträckte sig över flera områden, vilket var vanligare då än nu. Umgängeslivet med Malla Silfverstolpe i centrum visar på en helt annan social miljö än i dag, med kulturella förväntningar på överklassens familjemedlemmar, vilka uppmuntrades att visa sina förmågor.

Själv har jag ofta passerat den imponerande Geijerstytyn framför Uppsala universitet och också flyktigt undrat över hur den kunde få ett så kolossalt format och en så framskjutna plats. Mina egna minnen från skoltiden är att Geijer nämndes som en bland flera andra, utan att jag kunnat erinra mig att han haft någon avgörande betydelse. Själv är jag inte alls bekant med hans texter. Och den mäktiga gravstenen med Malla Silfverstolpes namn på kyrkogården strax intill har förundrat mig, då jag tidigare aldrig hört talas om hennes roll. Det var roligt att få veta lite mer om henne.

Lars Lönnroth har gett oss en värdefull skildring av en svunnen tid, som inte ligger så väldigt långt bort ifrån oss, men ändå beskriver helt andra umgängesmonster och könsroller än vad vi är vana vid i dag. Idel män hade framskjutna positioner i samhället, medan kvinnorna framför allt spelade en viktig roll för hem och familj men även kunde göra sig gällande genom till exempel författarskap. Agnes von Krusenstjerna är välkänd sedan förut, många andra, som inte har varit lika framgångsrika rent yrkesmässigt, bidrar till att ge en mer fyllig bild av Gei-

jerarvet. Och nu i dag verksamma personer som till exempel författaren David Lagercrantz och skådespelerskan Hedda Stiernstedt presenteras även de i boken.

Så vad är svaret på Lars Lönnroths fråga, om Geijerarvet är en välsignelse eller förbannelse? Det överlåter han åt läsaren att själv svara på. Hans egen beskrivning av mödosamma ansträngningar att i någon mån hjälpa sin psykiskt sjuka mamma, ger i mitt tycke en ganska mörk bakgrund till de lustfyllda minnen som också finns, liksom inspirationen att få en professur vid universitetet. Men psykisk sjukdom är förödande och jag har svårt att se hur minnet av en eller flera framgångsrika släktingar eller ambitionen att nå vetenskaplig framgång, kan uppväga den oro och ångest som det innebär att ha en närstående med psykiska problem.

Men det faktum att Lars Lönnroth gett sig i kast med detta projekt, att kartlägga släkten och kontakta många av de nu levande ättlingarna, det vittnar också om betydelsen av äldre släktingars exempel som spore och drivkraft, att spegla sig i och mäta sig med. Vi behöver alla veta vad vi bär med oss, också vi som inte har ett lika imponerande släkträd. Spännvidden i Geijerarvet alltifrån kulturellt och samhällspolitiskt inflytande, till den destruktiva kraft som psykisk sjukdom utgör, detta vittnar om hur olika omständigheter formar oss och att vi alla har med oss ett bagage, som både kan gynna och försvåra våra liv och våra strävanden.

GUNILLA MARIA OLSSON